

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A LA SALUT (ESPORTS)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 30 d'abril de 2024, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat amb el fet que es pugui fumar al Camp Municipal de Futbol Poblenou - Agapito Fernández.

Hi exposava el següent:

S'havia dirigit per correu electrònic (de data 27 d'abril de 2024) al Centre Esportiu (CE) Vila Olímpica, que gestiona la instal·lació esportiva Agapito Fernández, per demanar cartells de prohibició de fumar, així com que algú vigilés l'entorn, atès que es fumava a les instal·lacions i, malgrat ser a l'aire lliure, estava prohibit fumar.

Va rebre una resposta de la direcció de la instal·lació, en la qual es confirmava la prohibició de fumar.

També es deia que estaven especificades i senyalitzades totes les prohibicions o recomanacions que quedaven al criteri de la direcció.

S'afegia que no era responsabilitat de la instal·lació municipal, en cap cas, controlar o castigar conductes que no respectessin la normativa municipal, un fet que s'escapava de les seves funcions i responsabilitats, i que per aquest motiu hi havia forces d'ordre públic.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se **l'Institut Barcelona**

Esports (IBE) per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 8 de maig de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

En data 9 de maig de 2024, es va informar la Sindicatura que la petició d'informació s'havia redirigit al **Districte de Sant Martí**.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 11 de juny de 2024 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les actuacions que va dur a terme l'Ajuntament.

CONSIDERACIONS

1. Marc normatiu

En l'àmbit internacional, l'instrument de ratificació del conveni marc de l'OMS (Organització Mundial de la Salut) per al control del tabac, de maig de 2003, estableix a l'article 4.1 que s'ha de disposar d'informació de les conseqüències sanitàries del tabac i la seva naturalesa addictiva, així com de l'amenaça mortal del consum del tabac i de l'exposició al fum del tabac. També menciona que els estats hauran d'adoptar les mesures legislatives, executives i administratives o d'altra índole que siguin pertinents per protegir totes les persones del fum del tabac.

Així mateix, l'article 4.2 es refereix a la necessitat d'un compromís polític ferm per establir mesures multisectorials integrals i respostes coordinades i donar-los suport, tenint en consideració:

- a) la necessitat d'adoptar mesures per protegir totes les persones de l'exposició al fum de tabac,
- b) la necessitat d'adoptar mesures per prevenir que la gent comenci a fumar, promoure l'abandonament i donar-li suport i aconseguir la reducció del consum del tabac en qualsevol de les seves formes.

En l'àmbit estatal, l'article 22.1 de la **Llei 28/2005, de mesures sanitàries davant del tabaquisme i reguladora de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac** atribueix l'exercici de les funcions de control, inspecció i potestat sancionadora a l'administració general de l'Estat, en àmbits o competències que excedeixen les de les comunitats autònomes o de les ciutats amb estatut d'autonomia. Així mateix, el punt 2 disposa que els òrgans competents de les comunitats autònomes i les ciutats amb estatut d'autonomia han d'exercir les funcions de control i inspecció, d'ofici o a instància de part, així com la instrucció d'expedients sancionadors i la imposició de sancions.

La disposició addicional tercera diu que, en els centres o dependències en els quals existeix la prohibició legal de fumar, s'hauran de col·locar a l'entrada, en un lloc visible, cartells que anunciïn la prohibició del consum de tabac. També, si escau, s'haurà d'indicar on hi ha zones habilitades per fumar.

La Llei 42/2010, per la qual es modifica la Llei 28/2005, de mesures sanitàries davant del tabaquisme i reguladora de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac, estableix a l'article 7 en quins espais es prohibeix fumar, a més d'aquells espais o llocs definits per les normatives de les comunitats autònomes. Concretament, el punt e) es refereix a la prohibició a les instal·lacions esportives i als llocs on es desenvolupen espectacles públics, sempre que no siguin a l'aire lliure.

En l'àmbit autonòmic, **el Decret 95/2005, pel qual s'aprova el Pla director d'instal·lacions i equipaments esportius de Catalunya**, estableix a l'article 13.1 que els equipaments que ofereixin serveis esportius han de disposar d'un reglament d'utilització que ha d'estar a l'abast de totes les persones usuàries de la instal·lació.

A la ciutat de Barcelona, **el reglament de les instal·lacions esportives** diu a l'article 5 que les instal·lacions esportives municipals han de complir les normes d'higiene i que, a aquest efecte, l'Àrea de Salut Pública de l'Ajuntament els trametrà un informe anual sobre aspectes higienicosanitaris i mediambientals.

L'article 22 i següents fan referència a les formes de gestió dels equipaments esportius: la gestió directa i la indirecta. La forma indirecta és aquella que no desenvolupa directament el consistori, sinó que la desenvolupen persones naturals o jurídiques.

L'article 45 estableix que les persones naturals o jurídiques que gestionen de forma indirecta instal·lacions esportives municipals tenen les obligacions que s'estableixen al corresponent plec de condicions, i l'article 46.f fa referència a l'elaboració de normes de funcionament de la instal·lació per part de qui gestioni la instal·lació esportiva.

D'altra banda, l'article 103.3 de la Carta municipal de Barcelona estableix que són àrees d'actuació municipal el control sanitari d'edificis i els llocs de convivència humana, incloses les àrees d'activitats físicoesportives. També ho són la informació sanitària, la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia.

2. Antecedents

L'any 2017, en l'Informe sobre els drets dels infants del **Síndic de Greuges de Catalunya**, s'abordava la qüestió del consum de tabac en instal·lacions esportives: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/4893/Informe%20sobre%20els%20drets%20infant_2017.pdf

En aquell informe, el Síndic reflexionava sobre el consum de tabac en instal·lacions esportives on els infants desenvolupen activitats i l'afectació en la seva salut. L'estudi partia de la normativa en matèria de consum de tabac, així com de la normativa referent als drets dels infants i dels adolescents, i assenyalava que en diferents municipis era possible el consum de tabac en aquelles instal·lacions. Concloïa que les administracions públiques havien de promoure les mesures necessàries per a la protecció de la salut i l'educació dels infants, amb la finalitat de prevenir i evitar l'inici en el consum i d'ajudar-los en l'abandonament de la dependència.

En aquesta línia, establia les recomanacions següents:

- Prohibir el consum de tabac a totes les instal·lacions municipals esportives i culturals on es desenvolupin activitats per a infants, encara que els infants no l'utilitzin exclusivament i encara que estiguin ubicades a l'aire lliure.
- Prohibir el consum de tabac a totes les terrasses de bar de les instal·lacions municipals esportives i culturals on es desenvolupin activitats per a infants, encara que estiguin ubicades s'ubiquin a l'aire lliure.
- Senyalitzar aquesta prohibició convenientment a llocs visibles.

Aquestes recomanacions ja s'han implementat des de fa anys en alguns municipis, com Sabadell o Sant Cugat, entre d'altres, els quals van establir que els recintes esportius, en la seva totalitat, eren espais lliure de fum.

La **Sindicatura de Greuges de Barcelona** també va abordar aquesta qüestió a través d'una actuació d'ofici (exp. 210F000021):

https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/125322/1/04_AO%20Tabac%20a%20les%20instal%20C2%B7lacions%20esportives.pdf

En aquell moment es va fer una anàlisi exhaustiva que incorporava no sols les premisses legals en la matèria, sinó que també s'hi incorporaven dades en relació amb les conseqüències a l'exposició al fum ambiental del tabac (FAT) i les visions aportades per l'Associació Espanyola Contra el Càncer (AECC) o la Societat Espanyola de Pneumologia i Cirurgia Toràcica (SEPAR).

D'acord amb l'anàlisi de tot plegat, es feien les propostes següents:

- Es recomanava a l'Ajuntament de Barcelona que en el marc de les seves competències continués treballant amb les administracions competents per promoure mesures encaminades a la protecció de la salut i del medi ambient sa vinculades al tabaquisme.
- Es recomanava a l'Institut Barcelona Esports (IBE) i a l'Agència de Salut Pública (ASPB) de Barcelona que, de manera coordinada, si no es feia ja, es dissenyessin línies bàsiques d'actuació de les instal·lacions esportives municipals (IEM) per a la prevenció i la reducció del consum de tabac i altres substàncies similars, amb una especial incidència sobre els infants, joves i adolescents.
- Es recomanava a l'IBE la revisió i actualització del Reglament de les instal·lacions esportives de la ciutat de Barcelona, de l'any 1992, si més no en relació amb les condicions d'ús pel que fa al consum de tabac i altres substàncies addictives, i els mecanismes i mesures a aplicar en cas d'incompliment, com a pautes a seguir unificades en l'àmbit de les IEM de la ciutat.
- Se suggeria que l'Ajuntament de Barcelona instés l'Administració competent, si no es feia ja, a revisar la normativa reguladora del consum de tabac, en especial en relació amb els espais lliures de fum, amb una especial atenció al dret a la salut dels infants i adolescents i altres col·lectius especials.
- Es recomanava a l'IBE i a l'Àrea de Prevenció i Seguretat que treballessin de manera coordinada en relació amb el tractament i la informació del consum de tabac a les instal·lacions esportives municipals.

Sobre aquestes recomanacions, l'IBE va respondre a la Sindicatura va indicar, entre d'altres, que:

- En relació amb els **espais a l'aire lliure** (grades, terrasses de bars i entorns de les instal·lacions esportives): en les noves licitacions d'aquestes concessions es prohibeix el consum de tabac en tot el recinte (inclosos els espais a l'aire lliure) i així es fa constar en el plec de clàusules administratives particulars.
- En la **resta d'instal·lacions esportives que disposen d'espais a l'aire lliure, en la seva majoria camps de futbol, es treballa de forma coordinada amb els diferents Districtes de la ciutat a través de les Taules de Salut que hi ha constituïdes per poder abordar aquesta qüestió i poder estendre la prohibició de fumar en qualsevol dels espais d'una instal·lació esportiva municipal.**

- L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) també forma part de les Taules de Salut i promou la necessitat de prohibir el consum de tabac a tot el recinte. També es treballa en campanyes de sensibilització per reduir-ne el consum.
- Es considerava necessari disposar d'un nou Reglament d'instal·lacions esportives per poder actualitzar el que es troba en vigor actualment (del 1992) i es preveia la creació d'una comissió de treball per revisar i aprovar un nou reglament.
- L'Ajuntament treballa per alliberar els espais de fum del tabac. En aquesta línia es va modificar l'Ordenança de l'ús de les vies i els espais públics, en la qual es van declarar les platges com a espais lliures de fum.

3. Sobre l'actuació dels gestors del Camp Municipal de Futbol Poblenou - Agapito Fernández

L'informe municipal exposa que, fins al 7 de maig de 2024, la instal·lació sols disposava d'un senyal de prohibició de fumar a la zona del bar-restaurant, situada a l'entrada d'aquesta. Arran de la queixa, el gestor ha informat el Districte que han instal·lat més senyals distribuïts per diferents punts de la instal·lació.

La indicació que seguia el personal de la instal·lació fins al moment de la queixa es limitava a la zona de bar-restaurant i es basava a advertir el públic de la prohibició de fumar. Tot i així, el representant de l'entitat gestora exposava que, en moltes ocasions, les advertències s'havien rebut amb hostilitat.

El Districte va considerar insuficient la resposta aportada pels gestors del Club Esportiu Vila Olímpica, ja que, malgrat les informacions aportades i reconèixer les limitacions, no feia cap proposta ni suggeria cap solució alternativa per donar resposta al problema.

La Sindicatura coincideix amb el Districte en el fet que la resposta dels gestors esportius no sols no aporta cap solució al problema, sinó que posa de manifest qüestions que s'han de revisar. Així, la resposta que van donar a la ciutadana indicava que no era responsabilitat de la instal·lació municipal, en cap cas, controlar o castigar conductes que no respectessin la normativa municipal. Els gestors van argumentar que aquest fet s'escapava de les seves funcions i responsabilitats i que, per a aquest tipus d'assumptes, hi havia forces d'ordre públic.

En aquest punt, cal tenir en compte que les IEM han de complir les normes d'higiene, tal com assenyala el **Reglament de les instal·lacions esportives de la ciutat de Barcelona**, entre les quals entenem que s'inclouen les normes sanitàries. **Aquest**

reglament, però, s'ha d'actualitzar urgentment per tal d'incorporar la normativa vigent i fer ressò de les inquietuds socials i els compromisos municipals assumits des del 1992 i fins a l'actualitat. D'aquesta forma, no hi haurà dubte de les obligacions que tenen els gestors dels equipaments esportius de vetllar per la prohibició de fumar en tot el recinte.

El Reglament també indica que els gestors de les IEM tenen les obligacions que s'estableixen al corresponent plec de condicions i a les normes de funcionament de la instal·lació. El Plec de prescripcions tècniques del contracte actualment vigent no fa referència a la prohibició de fumar amb l'excepció de l'espai del bar, on sí que s'explicita.

Pel que fa a les normes de funcionament de la instal·lació, volem posar de manifest que aquesta institució no les ha pogut trobar, aspecte sobre el qual ens pronunciarem més endavant. Considerem que **aquestes normes haurien de recollir la prohibició de fumar a tot el recinte** i, per tant, demanem al consistori que les revisi per assegurar-se que contenen aquesta informació.

Cal tenir en compte que el **Pla estratègic de l'esport a Barcelona 2012-2022** feia referència a la necessitat de vincular l'esport i la salut en les diverses etapes de la vida. Entre les línies estratègiques que desenvolupava, hi ha la de **l'esport educatiu**, que relaciona l'educació amb les pràctiques encaminades a la salut. També hi ha la línia **esport, ciutat i benestar**, que cerca la millora de la qualitat de vida dels seus ciutadans.

El Pla estratègic també inclou el **Pla director esport i salut** en el qual es plantejava que cal abordar la salut des de tots els àmbits de forma integral: nutrició, activitat física, hàbits de vida saludables i control de les emocions. Aquest pla director, amb una mirada àmplia, feia referència al treball conjunt amb agents de salut d'equipaments sanitaris de la ciutat, farmàcies i entitats, així com amb l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Els criteris municipals establerts en aquests documents haurien d'incloure la definició de les normes de funcionament de les IEM. Així mateix, volem posar èmfasi en el fet que aquestes normes han de ser **fàcilment accessibles per la ciutadania**. Aquest aspecte no està garantit en aquest cas, a pesar que el **Decret 95/2005, pel qual s'aprova el Pla director d'instal·lacions i equipaments esportius de Catalunya, es refereix a la necessitat** que els equipaments esportius disposin d'un reglament d'utilització que ha d'estar a l'abast de totes les persones usuàries de la instal·lació.

Així, doncs, considerem que el gestor municipal ha de fer-se càrrec de la instal·lació esportiva i vetllar pels criteris municipals en aquesta matèria. Per això, destaquem positivament que, arran de la queixa, el gestor ha elaborat un protocol per al seu personal per tal d'establir actuacions dirigides a implementar la prohibició de fumar a la

instal·lació. El protocol inclou millores en la senyalització, amb la col·locació de cartells amb la prohibició de fumar als espais següents: accés principal, espai de bar i graderies. Quant al procediment, en cas de trobar una persona fumant a l'equipament, els passos a seguir són:

- Recordar a la persona la prohibició, atès que es tracta d'un equipament esportiu i amb infants.
- Demanar que s'apagui la cigarreta o s'abandoni la instal·lació esportiva fins a haver-la acabat.
- En cap cas es vol arribar a un problema o discussió major, però es demanarà respecte per a les persones i l'espai on es troba.
- En cas d'un problema major, se sol·licitarà la presència de les forces d'ordre públic.

La Sindicatura celebra que l'IEM i el Districte hagin pogut treballar en la línia del que hem recomanat en ocasions anteriors sobre aquesta problemàtica.

4. Sobre l'actuació municipal per part del Districte de Sant Martí

Prèviament a la reflexió sobre l'actuació municipal, és important recordar que la normativa en la matèria no prohibeix de forma explícita el consum de tabac en espais esportius a l'aire lliure. L'article 7 de la Llei 42/2010 diu que es prohibeix a les instal·lacions esportives i als llocs on es desenvolupen espectacles públics, sempre que no siguin a l'aire lliure.

No obstant això, com s'ha anat exposant en punts anteriors d'aquesta resolució, l'Ajuntament de Barcelona, sobre la base de compromisos adquirits i d'acord amb les necessitats de preservar la salut de la ciutadania, ha estat proactiu i ha anat incorporant, als plecs de les noves contractacions vinculades a les IEM, la prohibició de fumar en tot el recinte.

El contracte amb el gestor del Camp Municipal de Futbol Poblenou - Agapito Fernández es va formalitzar el 31 de desembre de 2020 i tenia una vigència de quatre anys, de forma que acaba el desembre de 2024. Per tant, **es recorda al Districte de Sant Martí la necessitat d'incorporar clàusules referents a la prohibició de fumar en tot el recinte en els nous plecs.**

També volem assenyalar que l'informe municipal diu que les instal·lacions esportives municipals (IEM) tenen un seguiment periòdic de la gestió a través de la Comissió Tècnica de Gestió i un Consell d'Equipament. En aquests espais, es fa un seguiment del compliment de les obligacions que imposa el plec al gestor adjudicatari de la instal·lació, així com un seguiment d'altres problemàtiques que puguin sorgir.

Constatem que aquest seguiment és el que correspon als plecs actuals vigents, però entenem que la queixa de la ciutadana i la resposta rebuda evidencien que l'aspecte

relatiu a la necessitat de preservar l'IEM del fum del tabac no s'havia treballat suficientment. Per aquest motiu, **recordem al Districte de Sant Martí que, en aquesta IEM i a les altres del Districte, es faci un èmfasi especial en la necessitat de mantenir els recintes lliures del fum del tabac.**

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte de Sant Martí ha de millorar en eficàcia pel que fa al seguiment i al control de l'orientació municipal vers els espais lliures de fum.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a la Regidoria d'Esports** que actualitzi amb urgència el Reglament de les instal·lacions esportives de la ciutat de Barcelona, per tal que incorpori la normativa vigent, es faci ressò de les inquietuds socials i dels compromisos municipals assumits des del 1992 i fins a l'actualitat.
- **Recomanar al Districte de Sant Martí** que es revisi el contingut de les normes de funcionament de l'IEM, s'asseguri que incloguin informació sobre la prohibició de fumar en el recinte i posi a disposició de la ciutadania aquestes normes de forma fàcil i accessible.
- **Recordar al Districte de Sant Martí** la necessitat d'incorporar clàusules referents a la prohibició de fumar en tot el recinte en els nous plecs de l'IEM.
- **Recordar al Districte de Sant Martí** que, en aquest IEM i els altres del Districte, es faci un èmfasi especial en la necessitat de mantenir els recintes lliures del fum de tabac mitjançant les comissions de seguiment existents.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.

**SINDICATURA
DE GREUGES**
DE BARCELONA

David Bondia Garcia

Ronda Sant Pau, 43-45
08015 Barcelona
93 413 29 00
sindicaturabarcelona@bcn.cat
www.sindicaturabarcelona.cat